کام داستانی سەفەر؟!.. سەدیق سەعید ڕواندزی

بێگومان مافی هەموو کەسێکە چۆن و لە کوێدا ئارەزوو دەکات بژیت. ئەمە بەشێکە لە ئازادییەکانی تاك و لە جارنامەی گەردوونی مافەکانی مرۆڤیشدا چەسپێنراوە. چونکە مرۆڤ بوونەوەرێکی کۆمەڵایەتییە و عەوداڵی بەختەوەرییە، بۆیە لە پێناو بەختەوەری خۆی و گەیشتن بە ژیانێکی بەختەوەرانە، ئامادەیە هەموو قوربانییەك بدات و ئەوسەری گەردوون، تا ئەوسەری تەی بکات. لەو ڕوانگەیەشەوە، لە دوای ڕاپەڕینەوە تاکو ئێستاش، لێشاوی کۆچکردن و جێهێشتنی نیشتمان، لای مرۆڤی کورد بوونی هەیە و بەردەوامیشە، بە مەبەستی گەیشتن بە بەهەشتی ئەوروپا. بەشێکی زۆر لەوانە، ئامادەنە پشت بکەنە نیشتمان و هەموو شتێك و هەرچی لە نیشتمان هەیە، بە ناشیرین و قێزەوەن نیشانی بدەن. یان ئامادەن هەموو ڕووشاندنێکی کەسی، وەك گۆڕینی ئایین و نەتەوە و زمان و کولتووری نەتەوەییش قبول بکەن، تەنها لە پێناو پارچە کاغەزێکی بێ هاو بێ ئەرزش، کە ناوی مافی مانەوەیە. ئەمە وێرای ئەو هەموو تێهەڵدان و شکانەوە و ریسواکردنە بەدەستی پۆلیس و سنووورداشکردنەوە. بێگومان تا ئێرە ئاسایە و بەشێکە لە تێگەیشتنی خۆیان و ئازادی کەسی خۆیان، بەڵام ئەوەی ئاسایی نییە و دەبێ ڕەت بکرێتەوە ئەوەیە، کە تۆ بڵێیت چیڕۆکی هەڵاتن و سەوداسەریت لەگەڵ قاچاخچی و جێهێشتنی ئازیزان و سووکایەتی پۆلیسی وڵاتان و هەموو شکانەوەیەکی دیکە، ناوبنێیت داستان. وەك ئەوەی مێژووێکی تازەت لە قارەمانییەتی و خۆڕاگریی و داهێنان تۆمار کردبێت.

چ ئازایەتی و جوامێرییەك لەوەدایە، کەسانێك شەق و تێهەڵدانەکانی پاسداران و ژەندرمە و پۆلیسی وڵاتان، بە داستان بزانن؟ نازانم ئەو کەسانە ئەو بوێرییەیان لە کوێ هێناوە، لە کاتێکدا بە ئارەزووی خۆیان و بە خواستی خۆیان، ئەو ڕێگەیان هەڵبژاردووە. کتێبی (داستانی سەفەر) نەك ڕۆمان، وەك ئەوەی نووسەرەکەی شوناسی ڕۆمانی داوەتە پاڵ، کتێبێکە لە بارەی کۆچکردن بۆ هەندەران و ڕووداوە دڵتەزێنەکانی ئەم ڕێگەیە دەدوێت.

ئەم کتێبە، دەکرێ بڵێین جۆرێکە لە یاداشتی ڕۆژانەی ئاسایی، کە نووسەرەکەی لە ڕێگەی سەفەر بینیویەتی و ڕۆژانە تۆماری کردوون. ئەم سەفەرە، لە ساڵەکانی شەڕی ناوخۆ و سەرەتای نەوەدەکانەوە لە

هەولێرەوە دەست پێ دەكات و بە ئێران و توركیا و یۆنان دەڕوات و دواتریش بە ئەوروپا كۆتایی دێت. نووسەر، دوای ئەوەی لە ڕێگەی كۆچ بەرە و هەندەران، لەگەڵ چەندانی تر بە یاساغ سنوورەكان دەبڕێت، ئیدی چەندین نەهامەتی و سەختی دەبینێت. ئەوان ناچارن، شیری بەراز بخۆنەوە، شەڕاب بنۆشن، گوێرەكە بدزن، لەم دێ بۆ ئەو دێ لە ترسی پۆلیسی وڵاتان هەڵبێن، تەنانەت كەسانێك ڕابواردن و گەمەبازیشیان لەگەڵ ژن كردووە، ئەمانە و چەندین ڕووداوی دیكەش، كەچی كۆمێدیاكە لەوە دایە، نووسەری بە ناو ئەو ڕۆمانە، ئەمە بە داستان دەزانێت.
بگرە دوورتریش دەڕوات و دەنووسێت:(هیچ پارتیزانێك وەك ئێمە نەبوو) چ شەرمەزارییەكە، ڕۆیشتنت بە خواستی خۆت لە نیشتمان، بەراورد بكەیت بە پارتیزانەكان، كە هەموو چركەیەكیان، نێوانی مەرگ و ژیان بووە. چ نەنگییەكە، كەسێك جێهێشتنی نیشتمان، بە پارتیزانی بەراورد بكات، كە لە پێناو ئامانجێكی گەورە و دۆزێكی نەتەوەیی و نیشتمانی و مرۆیی گەورە، شەڕی مەرگییان كردووە. یاخود دەنووسێت:(وەك ئەوەی لە جەنگێكی گەورە دابین) بێگومان كەس نییە لە ئێمە نەزانێت، كە چوونە هەندەران بە ڕێگەی قاچاغ، چەند سەختی و نەهامەتیی تێدایە، كە زۆرجار بە مەرگی كەسەكە خۆی كۆتایی دێت. لەوەدا هاوسۆزین، بەڵام دەبێ بزانین ئەم كۆچكردنە، بە هیچ شێوەیەك شایەنی ئەوە نییە ناوی لێبنێیت داستان. گومان دەكەم نووسەری ئەو كتێبە بزانێ داستان یانی چی، دەنا بوێری ئەوەی نەدەكرد ئەو ڕووداوە بۆ ئەرزشانەی خۆیان لە ڕێگەی چوونییان بۆ هەنداران ناوبنێت داستان. چونكە ئەو سەفەرەی ئەو، نە بەهایەكی سیاسی، نە بەهایەكی شۆڕشگێڕیی، نە بەهایەكی نەتەوەیی و مێژوویی نییە. بەڵكو ئەزموونێكی تاكەكەسیانەی خۆیەتی و هیچ شتێك لە مێژووی ئێمە ناهێنێتە ئاراوە.
ئەوانەی داستان تۆمار دەكەن، ئەوانە نین كە بە خواستی خۆیان و لە ڕێی ناسنامەی ساختە و سەوداسەریان لەگەڵ دنیای قاچاغدا، نیشتمان جێدێڵن. بەڵكو داستان ئەوانە تۆماری دەكەن، كە بە بێ مووچە و بە لوولەی تفەنگەكانییان، لە بەرامبەر هێزێكی تاریكپەرستی وەك داعش وەستانەوە و دەوەستنەوە. داستان ئەوە نییە سووكایەتی و تێهەڵدانی پۆلیسی وڵاتانی ئەوروپی قەبول بكەیت، تەنها لە پێناو گەیشتن بە بە هەشتی ئەوروپا. ئەگەر داستان ئەو كارە سادە و تاكەكەسی و بێ بەهایانە بووایە، ئێستا نیوەی گەنجی كورد دەبووە داستاننووس.
نووسەری بە ناو ئەو ڕۆمانە، لە كاتێكدا وەك كۆچبەرێك ئەو هەموو ناخۆشی و شكانەوەیەی لە ڕێگەدا بە دەست پۆلیسەوە بینەوە، كەچی هێشتا لە دەیان شوێنی كتێبەكەی، بە توانجەوە باسی كوردستان و نیشتمانەكەی دەكات و هەوڵدەدات وێنەیەكی ناشرین و بێ بەهای بۆ

بتاشێت. یاخود بە گاڵتەجارییەوە باس لە کردەوە و ڕەفتاری هاو زمان و هاونەتەوەکانی دەکات، وەك ئەوی جانەوەرو مرۆڤی نێوجەنگەڵەکان بن. چ کۆمیدیایەکە، شەق و تێهەڵدانەکانی پۆلیسی وڵاتان بە داستان بزانیت و نیشتمانەکەشت بەبێ بەها سەیر بکەی و گاڵتە بە هاو زمان و هاونەتەوەیەکانت بکەی! چ شەرمێکە، کۆچی خۆت بکەیتە کتێبێك و بوێری ئەوەشت هەبێت ناوی بنێی داستان.

لە مێژووی خەبات و تێکۆشانی ئێمەدا، بە هەزاران قارەمان لە زیندان وشاخ و شۆڕش و ژیانی پێشمەرگایەتیدا، جوامێریی و قارەمانییەتی ئەوەندە گەورەیان نواند، کە بە گیانی خۆیان تەواو بوو، کەچی هیچ کامییان ناوی ئەو قارەمانییەتییەی خۆیان نەناوە داستان. کە چی نووسەری ئەو کتێبەکە، زۆر بە شانازییەوە، چیرۆکی دەرچوونی لە نیشتمان، ناوناوە داستان و کردوویەتی بە کتێب. بەڵام کتێبێك، کە ڕەنگە بۆ خۆی مانایەکی هەبێت. دەنا بۆ خوێنەر، بوون و نەبوونی وەك یەکە. دواجار وەك خوێنەرێك کاتێ لە خوێندنەوەی ئەو کتێبە نە ك (ڕۆمان) بوومەوە، پرسیارێك کە لە خۆمم کرد ئەوە بوو،کە نووسەری ئەو کتێبە، چ کارێکی گەورەی مێژوویی و نیشتمانی و کەسی، بۆ خۆی و نەتەوەکەی کردووە، تا ناوی بنێت داستان؟ ئایا جێهێشتنی نیشتمان و سەوداسەری لەگەڵ قۆڕبرو قاچاخچییەکان و سنووورداشکردنەوە و تێ هەڵدانەکانی پۆلیس و مانەوە لە نێو پیسایی و ئاوەڕۆی وڵاتان، شایەنی ئەوەن ناو بنرێن داستان؟ نەنگییەکی زۆرە نووسەرێك ئەم ڕووداوە کەسی و تایبەتییانەی ژیانی خۆی، بە داستانی بزانێت. هیودارم لە چاپەکانی داهاتوو، وشەی داستان لە ناونیشانەکە لابەرێت، یاخود بیکاتە سەفەری جێهێشتنی نیشتمان وگەیشتن بە ئەوروپا، ئەوکات منی خوێنەریش هیچ سەرنجێکم نابێت.

---

*پەراوێز: داستانی سەفەر، نووسینی: باهۆز مستەفا، بڵاوکراوەی خانەی کولتوور، 2020.

*ئەم بابەتە لە هەفتەنامەی ڕێگای کوردستان، ژمارەی ڕۆژی 20/4/2021 بڵاوکراوەتەوە........